

רשת
שיעורי
תורה

היכלי תורה

ערש"ק פרשת האזינו יא תשרי תשס"ט ♦ דף היומי בבלי: קידושין א ירושלמי: נדרים כז

מתיבתא מסכת קידושין

לקראת תחילת לימוד מסכת קידושין במסגרת הדף היומי בבלי, קיבלו בימים אלו אלפי מנויי מתיבתא לביתם מארז הכולל בתוכו את כל חמשת כרכי 'מתיבתא' למסכת קידושין, במארז צורף למנויי מתיבתא, הירחון התורני 'טרקלין' - הבמה התורנית לעולם התורה שיו"ל ע"י ממלכת התורה 'עוז והדר', מוקד הצטרפות למנויי מתיבתא: 1800-22-55-66

חדש!

שפה ברורה - מסכת סוכה

לקראת חג הסוכות הופיע ויצא לאור מסכת סוכה - ביצה שפה ברורה, בביאור מושלם עמוד בביאור מול עמוד גמרא, במסכת סוכה נוספו מאות תמונות תלת מימד בצבע מלא להמחשת הנלמד, להשיג בחנויות הספרים המובחרות ובמוקד ההזמנות.

'האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי'

במדרש רבה: למה לשמים ולארץ, שמשל הקדוש ברוך הוא את ישראל ככוכבי השמים וכעפר הארץ. ככוכבי השמים מנין, דכתיב 'הבט נא השמימה וספור הכוכבים', ועפר הארץ מנין, דכתיב 'והיה זרעך כעפר הארץ'.

בדברי המדרש, שהשמים והארץ האמורים בפסוק מרמזים על קצוות עלייתם וירידתם של ישראל, שכשהם עולים עולים עד לרקיע, וכשהם יורדים יורדים עד לעפר, יש להמשיך ולפרש את הפסוק כולו.

אמרו בילקוט פרשת יתרו: אמר רבי יצחק, בראשונה שהיו הפרוטות מצויות אדם מתאוה לשמוע דבר משנה ודבר תלמוד. עכשיו שאין הפרוטה מצויה, וביותר שאנו חולים מן השעבוד אדם מתאוה לשמוע מקרא ואגדה. והנה לדבר הלכה, צריך אדם להאזין מקרוב, ולחדד את חושיו שיקלטו היטב את הנאמר, וגם אז אין הדברים מתיישרים על הלב במושכל ראשון, רק אחר העיון והפלפול. לעומת זאת, דברי אגדה נעימים הם מתיישרים על הלב, וגם בלי מאמץ כל כך נכנסים הם באזניו של אדם.

אמרו חז"ל, כי לשון האזנה נאמר בקרובים, ולשון שמיעה ברחוקים, ולשון שמיעה ברחוקים. מעתה יתפרש הפסוק: 'האזינו' הטו אזנכם מקרוב, 'השמים', כאשר ישראל הם בנקודת העליה ומשולים לשמים, ואז 'ואדברה', היינו דברי הלכה שהם קשים כגידיים, ולהם מתאימה הלשון דבור. אבל 'ותשמע הארץ', כאשר חס ושלום ישראל בנקודת ירידה שהם משולים לארץ, ואז הם במצב של שמיעה, היינו שהם קשים לקבל, אזי 'אמרי פי', רק דברי אגדה הרכים, שבהם מתאימה לשון אמירה.

ע"פ יעלת חן

מלכות וקסברגר

מזכרות לאיחונים ■ ארזות שי ■ קישוטי שולחן מוצרי עור אומנותי ■ דפי רקע ■ מרטיסי ברמה

בד איכותי לקיר הסוכה
גודל 3/1.5 מטר, קיים בשלושה דגמים

טרקליני 'מלכות וקסברגר' מזכרות לאירועים
בני ברק: רח' הלפרין 18
ירושלים: רח' מלכי ישראל 1
להשיג בחנויות המובחרות לתשישי קדושה ומתנות

קדושין במטבעות כסף בזמנינו, ובמטבע שבתוך כוס היין

במשנתנו מבואר שאשה מתקדשת בכסף, ולדעת בית הלל היינו בפרוטה ובשווה פרוטה. וכך נפסק בשלחן ערוך (אבה"ע סי' כז ס"א). בפוסקים האריכו לדון אם אפשר לקדש אשה במטבעות, יסוד הנידון בדברי הב"ש (שם סק"א, ובסי' לא סק"ה, הו"ד בבאה"ט סי' כז סק"ב) שכתב בשם המרדכי שאין מקדשים במטבע.

אך באבני מילואים (סק"ב, הו"ד בפ"ת סק"א) כתב לחלוק על דבריו שהרי בגמ' מבואר שמקדשים במטבע, וביאר את דברי המרדכי באופן אחר. בערוך השלחן (סי' כז ס"ג) הוכיח שודאי מתקדשת במטבע, מהמבואר בסוגיין שדין קידושי כסף לומדים קיחה קיחה משדה עפרון, שעיקר קידושי כסף הנלמד מהפסוק הוא במטבעות, שהרי עפרון לקח את השדה בארבע מאות שקל כסף, ועיקר 'קיחה' הוא במטבע.

והנה כידוע בזמן חז"ל היו המטבעות עשויות מכסף וזהב ממש, וממילא היה להם שווי עצמי, לא כן בימינו שהשווי האמיתי של המטבעות והשטרות אינו הסכום הנקוב בהם, וכל ערכם הוא רק מחמת הסכמת המדינה שיהיו המטבעות והשטרות שוות ערך זה או אחר. היות וכן, דנו הפוסקים אם לדעת הסוברים שאפשר לקדש במטבע, האם דבריהם אמורים גם על מטבעות ושטרות כסף של זמנינו.

דעת החתם סופר בתשובה (יו"ד סי' קלד) שאף על פי שבזמן הזה אין המטבעות והשטרות שוות בעצמם כלום, מכל מקום כיוון שגזרה המלכות שיהיה הכסף יוצא בשוק ויהיה עובר לסוחר דין ממון לו, לפי שדינא דמלכותא דינא (נדרים כה.).

אך כתב להסתפק אם אפשר להשתמש במטבעות אלו לפדיון הבן, היות ואין פודים את הבכור מהכהן אלא מהקב"ה, ככתוב (במדבר ג' יג) 'כי לי כל בכור', ונתינת הכסף לכהן היא רק נתינה מהקב"ה לכהן, וכלפי הקב"ה לא שייך אימת המלכות, וממילא כל שכלפי שמים אין למטבעות ושטרות זמנינו ערך עצמי כלל, יש להסתפק אם אפשר לפדות בהם.

כדעת החת"ס כתב גם החזו"א (יו"ד סי' עב) לגבי כסף, שכסף שלנו נחשב לגופו ממון, אך ביאר שאין זה רק מחמת הסכמת המדינות, אלא מפני שאפשרות הקנייה במטבעות משווה להם ערך עצמי, וממילא הרי גופם ממון. ולפי זה כתב שאף לפדות בו את הבכור אפשר, משום שהרי זה נחשב לממון לכל דבר שבתורה כי גופו ממון ממש ככסף וכהב.

אולם דעת העונג יום טוב (סי' קב) שמטבעות של זמנינו כיוון שאין להם שווי עצמי אי אפשר לקדש בהם אשה, ואינם נחשבים ממון לשום דבר שבתורה. כיום המנהג לקדש בטבעת, (ראה לקמן), ומנהג בני תימן היה שהחתן נותן לאשה כוס עם יין ומקדשה ביין שבכוס, ואף היה נותן מטבע לתוך הכוס ומקדשה גם במטבע, (תכלאל ח"א דף קפב.).

מנהג זה הובא כבר בעיטור (ח"ב) שכתב, יש מקומות שנותנים טבעת לכוס, ומברכין עליו ונותנים לאשה ואומר לה התקדשי לי בכוס זה ובמה שבתוכו והכל לפי המנהג'. בטעם מנהג זה כתבו (כתבים להרי"ק ח"ב עמוד תתקעט) שחכמי תימן הסבירו ונימקו את הדבר, שנותן לה האיש המקדש דבר שערכו קיים והוא הכסף שעשוי להתקיים בידיה לצרכיה למשך זמן ארוך, ובדבר נוסף שהנאתו קרובה שהוא היין ע"י שהיא טועמת ממנו עם מסירת החתן לידיה את הכוס.

נכד אם יש ענין שיאמר קדיש על סבו

בפוסקים דנו אם יש תועלת לסב באמירת קדיש אחר פטירתו ע"י נכדו דוקא, או שאין להקפיד בזה ויכול גם אדם אחר לומר קדיש [וכגון שאין לו בן]. וזאת עפ"י מה שאמרו בסוגיין בני בנים הרי הם כבנים, וכמו שבנו אומר קדיש אחריו כמו"כ נכדו.

בשו"ת מהרי"ק (סי' ל) כתב, שאין לנכד לומר קדיש בשביל זקנו יותר מאדם אחר, כיון שחובת אמירת הקדיש תלויה בחיוב הכיבוד, ומאחר שלא מצאנו בשום מקום שכן הבן חייב בכבוד זקנו, א"כ אין לו לומר קדיש יותר מאדם אחר, אלא שנהגו כן.

ומה שאמרו שבני בנים הרי הם כבנים, היינו דוקא לענין פריה ורביה שמקיים המצוה כשיש לו נכד, אבל לא לענין אחר.

ראיה לכך הביא המהרי"ק, שהרי ישנם דיעות (ב"ב קכה.) שנכד כשר להעיד לזקנו, ואין אומרים לענין זה בני בנים הרי הם כבנים.

ומ"מ סיים וכתב, אמת הוא שנהגו שהנכד אומר קדיש על זקנו, שאפילו איש נכרי שאין קרוב כלל אומר קדיש בשביל אחר.

וכן בשו"ת קרית חנה (סי' לה) כתב שאין תועלת באמירת קדיש ע"י נכד, ועיין בשו"ת עצי ברושים (סי' נז).

אמנם רש"י (בראשית מו א) כתב, שחייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד זקינו. וכן כתב הרמ"א (יו"ד סי' רמ סכ"ד) לחלוק על המהרי"ק שסובר שאין אדם חייב בכבוד זקינו, אלא רק מחוייב בכבוד אביו יותר מכבוד זקינו, אבל ודאי שמחוייב לכבד את זקינו. והט"ז (סק"ב) כתב לתמוה על המהרי"ק שנעלם ממנו דברי רש"י. והרמ"א בשו"ע (יו"ד סי' שעו ס"ד) כתב, ויש מקומות שנהגו שאר קרובים אומרים קדיש על קרוביהם כשאין אבלים על אביהם ואמם.

וע"ע בכתב סופר (בראשית כה יט) כתב לבאר את המדרש (תנחומא תולדות פ"ב) על הפסוק 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק', - 'גיל יגיל אבי צדיק ויולד חכם ישמח בו'. ש'גיל יגיל אבי צדיק' היינו שנותנים שכר לאב בשביל מצוות שעושה בנו שכן מזכה אביו, 'ויולד חכם ישמח בו' היינו שאם אחר כך בנו מוליד ומחנך בן חכם אז ישמח זקנו בכפליים שמקבל שכר גם בעד המצוות ומעש"ט של נכדו. מפירושו מבואר, שכשם שהבן מזכה אביו, כך בן הבן מזכה זקינו. וכן כתב בשו"ת כנסת יחזקאל (סי' רמ) שאמירת קדיש של בן הבן היא כמו אמירת קדיש של הבן ומועיל להציל הנפטר מדינה של גיהנם.

לתרומות והנצחות ניתן לפנות
ל- 02-9914478

יום ראשון יג תשרי

קידושין 7

טבעת מזהב או מכסף

בשו"ע (אה"ע סי' לא ס"ב) כתב המחבר, נהגו לקדש בטבעת שאין בה אבן, משום שאין בקיאים במחיר האבנים, ולכן צריך לשום אותם שתדע האשה כמה היא שוה בכדי שיהיה לה סמיכות דעת לקידושין. וכך הביא גם הרמ"א (שם סי' כז ס"א) שנוהגין לקדש בטבעת, ויש להם טעם בתיקוני הזוהר.

יש שנהגו שהטבעת שבה מקדש האיש את אשתו תהיה מזהב, כמבואר **במרדכי** (בפירקין סי' תפח), וכך העיד **בשלחן העוזר** (ח"ב דף מ). שכן המנהג בכל המדינות ובכל תפוצות ישראל. **ובכלילת חתנים** (פ"ט אות ז) הביא סמך לכך מהכתוב 'ואת טבעותיהם זהב'.

בנפש חיים (מערכת ק אות י) כתב בשם בנו ר' יצחק פאלאג"י, הטעם שנוהגין לקדש את האשה בטבעת זהב ולא בשאר מתכות, יתכן לומר דהיינו משום כי ידוע שאין בכל המתכות מי שקולו שפל ונמוך כמו הזהב, ונדוע מאי שנפסק להלכה שאשה שהיא קולנית יכול הבעל להוציאה, ולכן לרמוז לה שלא תהיה קולה נשמעת לכן מקדש אותה בזהב, ואתה תראה שבא הרמז בתיבת 'זהב' שהוא נוטריקון ז"ה ה'קול ב'חשאי.

אולם **בשו"ת לבושי מרדכי** (ח"ג סי' רעד) הביא בשם הגר"מ **בנעט צ"ל** שכיון שלומדים בסוגיין דין קידושי כסף 'קייחה קייחה משדה עפרון', ובעפרון כתוב 'כסף' ולא זהב, לכן יש לקדש בטבעת שהיא מכסף, וכ"כ **בשו"ת הרי בשמים** (מהדו"ת סי' רכט) שמנהגם לקדש בשל כסף, וכן הוא **בבן איש חי** (פרשת שופטים אות ח), [ועיי"ש שכתב שמנהגם לחקוק על הטבעת צורת ה, והוא מנהג יפה].

בשו"ת דברי יציב (אבה"ע"ז סי' נב) הביא מאגרת הטיול לאחיו של **המהר"ל** (חלק הרמז אות ז) שכתב לענין זהב כסף ונחשת האמורים בנדבת המשכן, שיש שלשה דרגות בנותני נדבה, דרגה ראשונה, הנותן 'זהב' שהוא נוטריקון, ז"ה ה'נותן ב'ריא. שנותן נדבתו בעוד שהוא בריא, וזה המעלה העליונה.

דרגה שניה היא הנותן 'כסף' שהוא נוטריקון, כ'שיש ס'כנת פ'חד. וזו מעלה שניה שנודב מחמת פחד.

דרגה שלישית היא הנותן, 'נחשת' נוטריקון, נ'תינת ח'ולה ש'אמר ת'נו. שזוהי מעלה תחתונה כשנותן מחמת חליו.

לפי זה ביאר **הדברי יציב** שאין זה לסימן טוב לקדש בכסף ונחשת אלא רק בזהב, לרמז שז"ה ה'נותן ב'ריא. ולאחר שדן עוד בדבר במעלות שיש לקדש בטבעת מזהב, ובמעלות שיש לטבעת מכסף, שאין בו החשש של קטיגור נעשה סניגור, כתב, אפשר שעדיף לקדש בטבעת של זהב לבן וכמראה הכסף הנמצא בזמנינו, ויוצא ידי שניהם, והוא כמיוזג זהב וכסף שהכסף לבנוניתו רומזת לרחמים כמבואר בזוה"ק, ונעשה שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני (שיר השירים ו ב). ועיין ביפה **ללב** (ח"ד אבה"ע"ז סי' לא סק"א).

יום שני יד תשרי

קידושין ה

חופה בימינו, וקניית החדר יחוד

בראשונים נחלקו מה היא חופה, דעת הרמב"ם (אישות פ"י ה"א) שחופה היא הבאת האשה לבית הבעל והתייחדותו עמה שם. וכדבריו פסק **השו"ע** (אה"ע"ז סי' נה ס"א).

הרמ"א (שם) הביא עוד דעות בזה, א. שחופה היא הכנסת האשה לבית הבעל ואפילו בלא יחוד, (ר"ן כתובות ב. ד"ה או בשם י"א). ב. פריסת סודר על ראש הכלה בשעת ברכת הנשואין, (עיטור ברכת חתנים ח"ב בשם י"א). ג. דעת התוספות (יומא יג: ד"ה ולחדא) שחופה היא יציאת הכלה בהינומא, כלומר בצעיף המונח על ראשה ומכסה בו, ודבר זה הוא רק בבתולה, ובאלמנה חופה היא יחוד.

הרמ"א מסיים שמנהגינו פשוט לקרות חופה יריעה פרוסה על גבי כלונסאות, ומכניסין תחתיה החתן והכלה ברבים ומקדשה שם ומברכים שם ברכת אירוסין ונישואין, ואחר כך מוליכין אותם לבית ואוכלין ביחד במקום צנוע, וזהו החופה הנוהגת עכשיו.

בימינו נוהגים האשכנזים לעשות שלושה דברים לשם חופה לצאת כל השיטות הנ"ל, א. מכסים ראש הכלה בצעיף, לצאת דעת התוספות שחופה היא יציאת הכלה בהינומא. ב. פורסים יריעה על גבי כלונסאות ומקדשה שם ומברכים שם ברכת אירוסין ונישואין, לצאת ידי הדעה הסוברת שחופה היא פריסת סודר על ראש הכלה בשעת ברכה. ג. מתייחדים בבית מיוחד, לצאת ידי הדעה הסוברת שחופה היא יחוד.

ומכיון שנעשים דברים אלו לשם חופה, צריכים החתן והכלה להתכוון בחופה לשם קנין נישואין, (בן איש חי שנה א פרשת משפטים אות א), ובמקום שנוהגים לעשות ג' דברים לחופה, עליהם להתכוון בכל הג' דברים לקנין נישואין. ואם לא התכוונו כלל לקנין נישואין, יש שכתבו שהקניין לא חל ואין כאן נישואין, (אמרי דוד, פעדער, סי' כט).

בעזר מקודש (סי' נה) כתב, שהבית שהחתן מכניס אליו את הכלה צריך להיות קנוי לו, שבלא זה אין זה בכלל 'מכניסה לביתו', ודן שם אם מועיל שהחתן רק ישכור או ישאל את החדר.

אצל הספרדים רובם אין נוהגים לכסות ראש הכלה בצעיף, ונוהגים לפרוש טלית מצוייצת על ראש החתן והכלה בשעת הקידושין וברכת אירוסין ונישואין, לצאת ידי הדעה שסוברת שפריסת סודר היא חופה. ויש מהם שאין נוהגים לפרוס טלית רק מכסים את ראש הכלה בקצה הטלית שהחתן מעוטף בו. אין הספרדים עושים יחוד אחר הקידושין מיד, רק לאחר שמסיימים את החתונה מביא החתן את הכלה לביתו ומתייחד שם עמה, ובזה מקיימים פסק השו"ע שיחוד הוא חופה. (ע"פ ספר הנשואין כהלכתם פרק ט).

לרישום ועדכון שיעורי תורה

ניתן לשלוח פקס ל: 03-543-5757

החזרת חמשת הסלעים אחר פדיון הבן

בסוגיין מבואר שהפודה את בנו ונותן לכהן חמשה סלעים במתנה על מנת להחזיר, בנו פדוי. בזמנינו יש כהנים הנוהגים אחר הפדיה להחזיר את החמשה סלעים לאבי הבכור הפודה, ודנו הפוסקים אם ראוי לעשות כן.

שורש הנדון הוא אם מה שמחזיר הכהן נחשב הדבר כמתנה על מנת להחזיר שמועילה בפדיון הבן כמבואר בסוגייתינו, או שכיון שדרך אותם כהנים להחזיר את הסלעים תמיד אין כאן מתנה כלל, כי ברור לאבי הבן שיחזיר לו אותם הכהן אחר הפדיה, ולא גמר בדעתו להקנותם לו כלל.

יתירה מזאת יש שדנו לחשוש בזה, שכיון שמחזירים תמיד את הסלעים לפודים, לא יבואו לפדות רק אצל הכהנים האלו, ומפסידים בזה את שאר הכהנים מלקבל כספי הפדיה.

והנה בשו"ע (יו"ד סי' שה ס"ח) כתב המחבר, אם רצה הכהן להחזיר לו הפדיון רשאי, אבל לא יתן הוא לכהן על מנת שיחזיר לו, ואם עשה כן והחזיר לו, ודעת הכהן היתה מתחלה שלא לקבלה על מנת להחזיר, אין בנו פדוי עד שיגמור בלבו ליתן לו מתנה גמורה ואם רצה הכהן אחר כך להחזיר יחזיר, ולא יהא הכהן רגיל להחזיר לכל שלא להפסיד לשאר כהנים שמתוך כך לא יתנו הכל פדיוני בכוריהם אלא לו, אבל לעניים רשאי להחזיר בכל פעם, וכל שכן שמזה הטעם לא יקבלם על מנת להחזיר, ומכל מקום אם עבר וקבלם ופירש שנותן לו על מנת להחזיר הבן פדוי דמתנה על מנת להחזיר שמיה מתנה.

מדברי המחבר מבואר, שאין לכהנים להיות רגילים להחזיר החמשה סלעים לכל, ורק לעניים יכולים להחזיר אותם תמיד.

בערוך השולחן (יו"ד סי' שה סכ"ז) כתב, אם האב סומך דעתו שיחזירם לו ואינו נותנם לחלוטין בלב שלם אין הפדיון כלום, ואין להכהן להחזירם לו בשום אופן וכו', ולכן יש לגעור בכהנים שניכר בעת הנתניה שלוקחים רק לזמן מה כאשר עיני ראו כמה פעמים וגערתי בהם, ובאמת טוב יותר שלא יחזיר כלל משום שעל ידי שהורגלו בחזרה אין נותנין בלב שלם לחלוטין. וע"ע בשו"ת להורות נתן (ח"ה סי' ט).

במדבר קדמות לחיד"א (אות פ) כתב, מסורת בידינו מפי זקנים שקיבלו מהקדמונים, כי איש אשר יקיים מצות פדיון בנו הבכור כדן, ויתן לו חמשה סלעים בשמחה שיהיה לכהן לגמרי שלא יחזיר הכהן שום דבר בשום אופן, יהיה בטוח שהילד יחיה, וינצל מפגע רב ומפגע חולי הילדים, ויגדל ויהיה לאיש.

בספר סגולות ישראל (מערכת פ אות ג) הביא דבריו והוסיף מספר מראה הילדים, שבעיר איזמיר היה אדם בן חמישים שחלה ונטה למות, והיו כל בני ביתו ואוהביו עצבים ודואגים הרבה, כי כבר התייאשו ממנו הרופאים ואמרו שאין רפואה למכתו וכבר הגיעה עת פקודתו למות רח"ל. באותו זמן נתגלה להם בחזיון הלילה שסיבת מיתתו היא לפי שלא פדאוהו יפה כדת וכהלכה בימי קטנותו ביום ל"א ללידתו, וזה גרם לו למות במבחר ימיו בר מינו, ובאותו שעה חזרו ופדאוהו כמשפטו, ונתרפא והאריך ימים על ימיו.

עני שקיבל משני אנשים מאתיים זוז בבת אחת

בשו"ת תורה לשמה (סי' שד) דן באופן שנזדמן לעני ששני בני אדם נתנו לו כל אחד מאתיים זוז, אם הולכים אחר קבלת המעות שמקבל בבת אחת והרי להלכה אם נתנו לו אפילו אלף זוז בבת אחת יטול, אפילו שאם יש לו מאתיים כבר אסור לו ליטול יותר, או שמא הולכים אחר הנותנים שהם גופים מוחלקים, והרי זה כאילו נטל מזה אחר זה, ונמצא שכבר יש לו מאתיים ולא יטול עוד.

והשיב עפ"י מה שהסתפק רבא בסוגיין על אחד שאמר לחבירו שתי בנותיך מקודשות לשני בני פרוטה אחת מהו, האם הולכים אחר נותן ומקבל והרי יש כאן פרוטה ומקודשות, או שהולכים אחר בנותיו והרי לא נתן פרוטה לכל אחת ואחת, תיקו. ועוד אמרו בבבא מציעא (צו.) בעי רמי בר חמא שאל שתי פרות לעשות בהם פרוטה, מהו מי אמרינן זיל בתר שואל ומשאל איכא, או דילמא זיל בתר פרות וכל חדא וחדא ליכא ממונא, ואסיק בתיקו.

ועוד איתא בסוגיין, בעי רבי ירמיה שכן בקרקע מהו, בפחות משוה פרוטה מהו, שניהם בפרוטה מהו. ופירש רש"י אם תמצא לומר שכן בפחות משוה פרוטה דאינו חייב לרבי יהודה דאינו ממון, שניהם בפרוטה דלגבי דידיה הוציא פרוטה מהו, אי אזלת בתר דידיה והא איהו אפיק ממונא וחייב, או דילמא כיון דלגבי כל חד מנייהו ליכא אלא חצי פרוטה דאינו ממון אינו חייב, וגם בעיניא זו לא אפשיטה.

נמצא צדדי השאלה שלכם דמו להנך ספיקי דהש"ס, והדבר הוא בספק אך נידון שלכם אינו איסור תורה, ורק הוא תקנת חכמים וספיקו לקולא, והמחמיר תבא עליו ברכה.

משלוח מנות, מנה אחת בבוקר, ומנה שניה בערב

בספר פדה את אברהם (פאלאג', מערכת פ אות ב) כתב לדון בענין משלוח מנות אם נתן מנה אחת בבוקר והשניה בערב, אם מצטרפים ויוצא ידי חובתו. והביא שי"א שיוצא ידי חובה. אך הביא שבספר חלקו של יוסף, חלק על דבריו והוכיח כן מהדין המבואר בשקלים שצריך לתת מחצית השקל בבת אחת, אך הביא מסוגיין שמבואר שקידושין חלים אם נותן את הפרוטה בב' פעמים. ובספר פסקי תשובה (סי' קמג) דן בזה גם באופן שהמקבל אכל כבר מנה אחת, עיי"ש.

ובשו"ת בית אב קמא (סי' קג אות ב) הביא לדון בזה שהרי כשנותן כל מנה בנפרד אין לו שמחה מהמשלוח מנות, כאותה שמחה שיש משליחת שני המנות יחדיו, ואולי צריך לשלוח בדוקא שתי מנות יחד מטעם זה, אך הביא מירושלמי (מגילה פ"א ה"ד) שמבואר שיוצא ידי חובתו אף אם שולח ב' פעמים. וכך למד מדברי הירושלמי גם בספר מקראי קודש (סי' לח).

אמירת 'תודה' ו'תזכה למצוות' למלוה

במאירי (ב"מ עה.) דן אם מותר ללווה לומר למלוה שהרי הוא מחזיק לו טובה על שהלווהו. וכתב, בשם מקצת מפרשים שלא יאמר לו הריני מחזיק לך טובה על שהלויתני. ומ"מ הביא שיש מתירים בהחזקת טובה וברכה הואיל והלה משיב כנגד דבריו, הרי הדיבור הוא כנגד הדיבור ומבטלו.

והנה בסוגיין מניין לבעל חוב שקונה משכון, שנאמר 'ולך תהיה צדקה', אם אינו קונה צדקה מנין, מכאן לבע"ח שקונה משכון.

התוס' הסבירו לתירוץ אחד שהראיה שקונה היא מכך שכתוב 'ושכב בשלמתו וברכך', ואם לא היה המלווה קונה את המשכון אלא היה זה רק בגדר הלוואה, אם כן כשמחזיר לעני את המשכון והעני מברכו, [כפי שכתוב בפסוק 'וברכך'] הרי יש כאן רבית דברים, אלא ודאי שהמלווה קונה את המשכון.

בשו"ת מנחת שלמה (סי' כז) כתב ללמוד מדברי התוס' על מה שנהגו אנשים לברך את המלוה באמירת 'תזכו למצוות' שאינם נוהגים כהוגן, שהרי מבואר כאן בתוס' שברכה אסורה משום רבית דברים, מאידך לגבי אמירת 'תודה' צידד לומר שאין בדבר איסור כלל.

אולם בספר דיני רבית המצויים (קו"א פ"ב אות יא) הובא מכתב מבעל המנחת שלמה שכתב שחזר בו מפסק זה, וזאת עפ"י מה שפסק השו"ע הרב (הל' רבית ס"ט) שכתב, שאפילו לדבר דבור טוב בשביל ההלוואה או בשביל הרחבת זמן אסור, כגון להקדים לו שלום אם לא היה רגיל מתחלה להקדים לו, ואין צריך לומר לקלוטו בפניו או להודות ולהחזיק לו טובה או לברכו בפניו על שהלווה או על שהרחיב לו זמן, שנאמר 'נשך כל דבר אשר ישך' אפילו דבור אסור, ואם צריך לבקש ממנו שילוהו או שירחיב לו זמן, יבקש בדברי תחנונים בלבד ולא בדברי שבח וקילוס או חניפות דברים אחרים. הרי שגם להקדים לו שלום אסור.

וכך נקט גם החזו"א (ארחות רבינו ח"ג עמוד צד) בשמו, שאמירת תודה אסורה, וכן בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' פ) כתב, נראה לענ"ד שבלשון תודה כמו שאסור לומר להמלוה עבור הלוואתו מדין רבית דברים, אסור גם לכתוב ולהדפיס, אבל יכולים לכתוב בלשון הודעה שיתברך מן השמים, כי הרי זה אמת שיתברך בזכות מצוותו הגדולה, ונמצא שהוא רק הודעה וסיפור דברים בעלמא, שהרי זה ודאי שמותר לפרסם בכל הלוואה איך שלוה מפלוני סך כך וכך אף אם יהיה מזה למלוה הנאה ממה שנתפרסמו חסדיו, כי מצוה לפרסם עושי מצוה אם אין מקפידים להסתיר, לכן גם בכתב ודפוס רשאים לפרסם לכתוב, ברכה נתונה מהשי"ת לפלוני הגומל חסד והלוה להדפסת הספר כך וכך, או דוגמא של נוסח זה, שלשון כזה הוא רק הודעה וסיפור דברי אמת שיש ברכה מהשי"ת לפלוני שגמל חסד בהלוואתו.

יש שהתירו לומר 'תזכה למצוות', כמבואר בפלא יועץ (אות ד ערך דבור) שכתב אסור ליתן רבית דברים, כגון להקדים שלום למי שלוה ממנו אם לא היה רגיל בכך קודם לכן, או ליתן לו דברי חנינות בשעה שפורעו גם בזה יש לזהר, רק יאמר לו תזכה למצוות שגם חבירו יחזור לברכו כמנהג.

ובית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה

לימוד התורה הוא עיקר גדול ביהדות, זהו הברכה הגדולה ביותר שאיש ישראל יכול לאחל לעצמו, ועל זה גם מתפללים, שיהיו לו בנים עוסקים בתורה ובמצוות ולא בנים נגידיים וגבירים. ולכן נקבעה ההלכה כב"ה שאשה נקנית בפרוטה ובשוה פרוטה, ולא כב"ש שאמרו בדינר ובשוה דינר, כי הלל היה עני ולמד תורה מתוך הדחק, ואם יצטרכו לתת דינר לקידושי אשה, יהיה קשה לבחור בן תורה ות"ח לשאת אשה, כי הלא אין לו זהב וכסף, בעוד שעל פרוטה עוד יוכל לצמצם פרנסתו, לכן תקנו שיכולים לקדש בשוה פרוטה דייקא. רמז לזה למדים קידושי כסף בגז"ש קיחה קיחה משדה עפרון, ותמוה הדבר שלמדו זאת דווקא מעפרון שהיה רע עין. אלא שחז"ל גילו בזה דעתם על קנייני כסף, ורמזו שרק רשע כעפרון אהב כסף ולא שבע מכסף, אבל ללומדי תורה יש רק פרוטה אחת והם מסתפקים בזה, ולכן הלכה כב"ה שאפשר לקדש אפילו בפרוטה.

(שפע חיים, ויחי)

משום דקא בעי למיתני דרך וכו'

נעשה עתה דרך חדש לקבלת התורה בכח מפלת הרשע, לפי שעמלק עמד על הדרך לבטל בני"י מקבלת התורה, כמ"ש (דברים כה יח) 'אשר קרך בדרך', כדאיתא בגמ' קידושין תורה נקראת דרך, 'הדרך אשר ילכו בה', (נחמיה ט יב) לכן עתה אחר מפלת המן נעשה דרך חדש אל התורה, והוא בחי' תורה שבע"פ, כמ"ש במ"א כי מגילת אסתר היא התחלה להתורה שבע"פ, כמ"ש (יומא כט.) סוף הנסים שנתנו לכתוב, ונקראת ספר ונקראת אגרת, שכלול מן תורה שבכתב ותורה שבע"פ, ולכן נחלקו בה אי מטמא את הידים כו' (מגילה ז.) ומן אז ולהלן התחיל סדר תורה שבע"פ, וזה ג"כ (אסתר ח טז) 'ליהודים היתה אורה', בעצמותם בחי' תורה שבע"פ כמ"ש ברכת התורה אשר נטע בתוכינו דייקא.

(מאמרי שפת אמת, פורים)

בעל אבידה מחזר על אבידתו

אי' בספרים שהעיקר הוא יראת ה' כל היום, ומי שיש לו יראה באה לו האהבה ממילא, דכתיב 'אשה יראת ה'' ואי' שדרכו של איש לחזר על אשה וכו', בעל אבידה מחזר על אבידתו, היינו שהאהבה מחזרת אחר מי שיש לו יראת שמים נקודת מגן אברהם.

(אמרי אמת, שמיני)

ואין קיחה אלא בכסף

'הנה רבקה לפניך קח ולך ויוצא העבד כלי כסף' וכו' (בראשית כד נא) דקיימ"ל אשה מתקדשת בכסף מג"ש קיחה קיחה ואין קיחה אלא בכסף, ז"ש הם אמרו קח ולך, משמע שיקדשנה בכסף, ומיד ויוצא העבד כלי כסף וכו'.

(ספר דרושים אחד מתלמידי רבי מרדכי בענט זצ"ל)

באדם חשוב עסקינן דבההיא הנאה דקא מקבל מתנה מינה גמרה ומקניא ליה נפשה

'ולא תאמר אני העשרתי וכו'. דאע"ג שקבל אברהם מתנות מכמה ב"א במצרים ומאבימלך ידע שמתייקרים בו. וכדאיתא בקידושין פ"א דקבלת אדם חשוב מיחשב מתנה. אבל מלך סדום ידע בו שהוא רע עין ויחשוב למתנה לאברהם, וגם לא רצה אברהם להחשיבו כלל ולעשות עמו התרועעות.

(העמק דבר בראשית יד כג)

שימונה ספרים נפתחים

מישנת המועדים לכל חג ומועד

עשיית וערי"כ

פסקי הרא"ש
 חידושי הלכות מהרש"א
 ילקוט מפרשים החדש
 הלכות רב אלפס
 מתיבתא - ביאורי רש"י
 מתיבתא - ביאורי התוספות
 מתיבתא - ילקוט ביאורים
 מתיבתא - אליבא דהלכתא
 ומניי הלכה
 מתיבתא - תמצית הדף
 מתיבתא - כפתור ופרח
 מתיבתא - ילקוט להרמב"ם
 מפרשי יד החזקה
 אגרת התשובה
 יסוד התשובה

ראש השנה

פסקי הרא"ש
 חידושי הלכות מהרש"א
 ילקוט מפרשים החדש
 הלכות רב אלפס
 מתיבתא - ביאורי רש"י
 מתיבתא - ביאורי התוספות
 מתיבתא - ילקוט ביאורים
 מתיבתא - אליבא דהלכתא
 ומניי הלכה
 מתיבתא - תמצית הדף
 מתיבתא - כפתור ופרח
 יד החזקה להרמב"ם
 מפרשי יד החזקה
 אגרת התשובה
 יסוד התשובה

חודש הרחמים והסליחות

הלכה
 מטה אפרים
 משנ"ב המבואר
 ערוך השולחן
התעוררות ומוסר
 שערי תשובה לרבני זינה
 נתיב התשובה למהר"ל מפראג
 סדר חיים
 שני לוחות הברית
 יסוד ושורש העבודה
דרוש וחסידות
 קדושת לוי
 עבודת ישראל
 דרשת חתם סופר המבואר
 בני יששכר

סוכות

משניות
 מתיבתא
 רמב"ם
 מפרשי יד החזקה
 משנ"ב המבואר
 ערוך השולחן
 שו"ע הרב
 מתיבתא - שמוחת בית
 השואבה
 מגילת קהלת

ארבעה מינים

תלמוד בבלי המבואר
 מתיבתא -
 פרק ג' ממסכת סוכה
 פסקי הרא"ש
 חידושי הלכות מהרש"א
 ילקוט מפרשים החדש
 הלכות רב אלפס
 הלכות לולב להראב"ד עם
 השגות הרמב"ן
 ביאורי רש"י
 ביאורי התוספות
 ילקוט ביאורים
 אליבא דהלכתא ומניי הלכה

יום כיפור

משניות מסכת יומא
 תלמוד בבלי המבואר
 מתיבתא
 פסקי הרא"ש
 חידושי הלכות מהרש"א
 מתיבתא - ילקוט ביאורים
 מתיבתא - אליבא דהלכתא
 ומניי הלכה
 מתיבתא - כפתור ופרח
 יד החזקה להרמב"ם
 מפרשי יד החזקה

הושענא רבה ושמחת תורה

הלכות מורידי הגשם
 פניי המועדים
 יסוד ושורש העבודה
 בני יששכר
 זוהר על שמחת תורה
 דרשת חתם סופר

קהלת

מדרש רבה
 רש"י
 אבן עזרא
 ספורנו
 דברים טובים להאלישיך
 כפתור ופרח

המתנה האידיאלית לכל אחד לכל חג

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

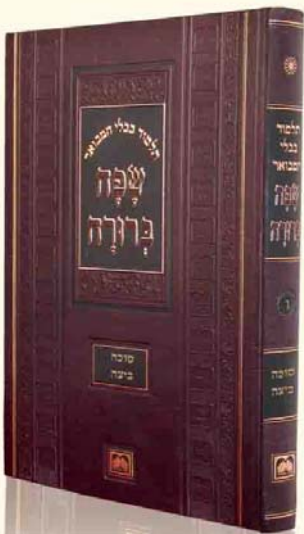
להגדיל תורה ולהאדירה

חדש!

מסכת סוכה-ביצה "שֵׁפֶה בְּרוּרָה"

המהדורה הקצרה בתכלית הדיוק והשלימות
עם מאות תמונות תלת מימד בצבע מלא

ב"שֵׁפֶה בְּרוּרָה" לואריס טאב יארי

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה

מלכות וקסברגר

מזכרות לאירועים - עור אומנותי - דפי רקע - כרטיסי ברכה - אריזות שי - קישוטי שולחן
רח' הלפרין 18 בני ברק טל. 03-518-60-50 פקס. 03-6192858 אימל: info@mgaw.co.il

כל הזכויות שמורות

"מלכות וקסברגר" - מצבורת לאירועים
 מאחלת אכל לקוחותינו וידידנו
 ברכת שנה טובה ומבורכת
 ולירכו שמחות בישראל

גלויה שנה טובה
 עם נצנצים
 סבית "מלכות וקסברגר"
 דגם #537